

ОХОРОНА ПРАЦІ НА СУДНІ: МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «БЕЗПЕЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ СУДНОВИХ ТРАПІВ ТА СХОДИН»

Камаєв О.Ю., Кравцова Л.В.
Херсонська державна морська академія (Україна)

Вступ. Підготовка фахівця морської галузі, конкурентоспроможного на міжнародному ринку праці, потребує врахування багатьох аспектів, кожен з яких відіграє власну роль у цьому процесі. Одним з таких аспектів є збереження людини, особистості, її здоров'я та життя. Коли моряк уходить в рейс, він має медичне підтвердження про те що стан його здоров'я дозволяє йому працювати в умовах багатомісячного перебування на судні. Адже, по закінченні рейсу він повинен повернутися додому хай трохи виснаженим, втомленим, але фізично здоровим та неушкодженим. Навчальна програма підготовки майбутніх моряків Херсонської державної морської академії повністю враховує усі вимоги міжнародних компаній – роботодавців, тому у ланцюжку дисциплін курс «Основи охорони праці» займає свою особисту нішу.

Актуальність дослідження. Охорона праці на судні – це, в першу чергу, створення умов, при яких вплив шкідливих факторів під час перебування на судні, тобто несення вахти чи відпочинку, або зовсім виключено, або мінімізовано. Шкідливими вважаються такі фактори, які можуть привести до захворювання працівника чи до його травматизму. Використання трапів на судні за невиконання умов їх безпеки або правил поведінку також відноситься до травмонебезпечного обладнання, тому дослідження зі створення методики, що покращує рівень підготовки курсантів, у тому числі і з охорони праці на судні, завжди є актуальними.

Основна частина. У відповідності до Кодексу з підготовки і дипломування моряків та несення вахти STCW 78/95, який створено в першу чергу з метою посилення охорони людського життя, захисту навколишнього середовища та збереження майна, програма навчальної дисципліни «Основи охорони праці» враховує вимоги, які висуває міжнародне морське суспільство до компетенцій морських фахівців. Це стосується без винятку всіх членів екіпажу будь-якого судна, адже тільки спільна турбота про безпеку судна, майна, вантажу який це судно перевозить, та головне здоров'я та життя моряків може привести до досягнення мети – виконання професійних обов'язків команди в суворих умовах морської праці. У кожній главі цього документу є пункти стосовно охорони праці моряка при виконанні тієї чи іншої роботи. Глава VI цього Кодексу містить «Вимоги відносно функцій, які пов'язані із надзвичайними ситуаціями, охороною праці, охороною судна, медичним доглядом та виживанням», а розділ A-VI/1 «Обов'язкові мінімальні вимоги до ознайомлення, початкової підготовки та інструктажу з питань безпеки для усіх моряків».

Серед усіх питань, які розглядаються в курсі основ охорони праці на судні, також є і дуже важливе питання, яке стосується всіх присутніх на судні моряків та й взагалі всіх хто з тієї чи іншої причини піднімається на судно. Це питання використання трапів. Якщо до цього відноситися без належної уваги, це може привести навіть до тяжких травм та втрати працездатності. Це, звісно розуміє досвідчений моряк, який пройшов не один рейс та, можливо, у його практиці були випадки легкого чи тяжкого травмування на трапах судна. Але курсанти – початківці, як завжди, вважають найважливішими такі дисципліни як «Навігація та лоція», «Теорія керування судном», навіть «МППСС», а до охорони праці на судні відносяться без належної уваги, думаючи що навички її використання вони отримують безпосередньо на судні. Тож задача викладача - донести до усвідомлення курсанта, що збереження здоров'я та життя, поряд з виконанням професійних обов'язків, найважливіше як для самого моряка, його рідних, які проводять його та зустрічають з рейсу, так і для компанії, на яку моряк працює.

При викладанні теми «Вимоги техніки безпеки при експлуатації трапів, сходин, штормтрапів» викладач не обмежується технічною стороною цього питання, вивченням конструкції трапів, їх характеристик, які впливають на правила їх застосування, хоча це, безумовно, необхідні теоретичні знання, без яких неможливо розуміння саме техніки безпеки. Тут важливо донести практичний досвід тих хто пройшов декілька рейсів та може надати початківцям корисні поради, рекомендації, звернути їх увагу на найбільш небезпечні елементи поведінки при користуванні трапами. До речі, у своїй методиці викладачі застосовують інформаційну базу, що створена на протязі декількох років спілкування з діючими моряками, аналізу отриманої інформації та її структуруванню.

Статистика нещасних випадків, пов'язаних з помилками поведінки на трапах, говорить про те що треба завчасно підготуватися до праці на судні, де фактично кожне пересування з рівня на рівень, з однієї палуби на іншу пов'язане з використанням трапів. При викладанні цієї теми методично важливо структурувати матеріал, проробити алгоритм, який краще запам'ятається курсанту, сформує навички, що обов'язково на підсвідомому рівні допоможуть йому в потрібний момент.

Приведемо приклад методики структурування матеріалу з теми «Експлуатація трапів і сходин на судні» дисципліни «Основи охорони праці» (скорочений варіант).

Рисунок 1. Структурування матеріалу з теми «Експлуатація трапів і сходин на судні» дисципліни «Основи охорони праці»

Таке схематичне структурування матеріалу краще запам'ятається курсантом. Звісно, викладання цієї теми не обмежується лише представленням цієї схеми; аналогічна схема враховує використання сходин у різних погодних умовах, в одягу відповідно цим умовам

(зимовий, літній); правильний вибір взуття; своєчасна перевірка стану сходин та інше; - кожен елемент має значення, тому що безпека на судні є першочерговою задачею як керівництва судна, так і безпосередньо самого моряка.

Висновки. Основною метою навчання в морському навчальному закладі є підготовка кваліфікованого спеціаліста, який буде професійно виконувати свої обов'язки та зможе продемонструвати хороші знання техніки безпеки поведінки на судні міжнародного рівню. Досвід викладання показав, що структурований матеріал краще запам'ятається, легше зв'язується з іншою інформацією, утворюючи фундаментальну базу знань, умінь та навичок, що необхідні фахівцю для зайняття посади згідно отриманої кваліфікації.

ЛИТЕРАТУРА

1. Колегаев М. А. Иванов Б. Н., Басанец Н. Г. Безопасность жизнедеятельности и выживание на море: учебное пособие. – Одесса: Одесская национальная морская академия, 2011. – 353с.
2. Латухов С.В., Никитин В.А., Соколов М.О. Безопасность жизнедеятельности. Охрана труда на морском транспорте : монография / Под общей редакцией В. М. Ушакова – Спб: Международная академия наук экологии, безопасности человека и природы, 2011. – 276 с.